

Vere sanctus

Nieuwsbrief van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie

Lente 2012

Jaargang 11/nr. 1

*‘In Tenebris Lux’ –
‘Licht in de duisternis’
In memoriam
Mgr. Luc De Maere*

Onze voorzitter Mgr. Luc De Maere (12 dec. 1956-18 dec. 2011) is er niet meer. En wij, als leden van de door hem opgerichte ‘Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie’, zullen telkens als wij bij elkaar komen hem missen. Ook de parochianen van de Sint Jacobskerk hebben bij het vroegtijdig heengaan van hun pastoor een warm betrokken zielenherder verloren. Daarnaast was hij een echte animator van zoveel kerkelijke activiteiten die onder zijn gezag een gezicht hebben gekregen in het ontkerkelijkte Antwerpen. Zijn levensloop is zo plots stilgezet. En de unieke plaats die hij heeft gehad in het kerkelijk leven van Vlaanderen zal niet zo maar zijn te vervangen.

Terecht dat een overvolle St. Jacobskerk afscheid van deze zielenherder wilde nemen tijdens de gehouden uitvaartmis op kerstmorgen 24 december. Bisschop Bonny haalde in zijn homilie de kernpunten nog eens aan. “Deze Temse priester was evenals zijn dorpsgenoot priester Poppe te jong gestorven. Niet alleen die overeenkomst deelde hij, maar

ook uit diens handel en wandel putte De Maere dagelijks zijn kracht om niet af te wijken van de ‘Rechte leer’. Voor hem was tot het laatste toe de in 1999 zalig verklaarde Oost-Vlaamse geestelijke Edward Poppe zijn inspiratiebron gebleven.” In volle overtuiging las de zieke pastoor Luc nog dagelijks zijn brevier. Voor mij is hij in het afgelopen twee jaar van groot betekenis geweest! Onder meer omdat hij mij de ogen heeft geopend voor de diepere betekenis van de heilige eucharistieviering en zo mij die opnieuw heb leren beleven. Daar zal ik Luc voor altijd dankbaar blijven!

‘In Tenebris Lux’ – ‘Licht in de duisternis’

De schone gezangen van het Gregoriaans klonken door de hoge gewelven van het laatgotisch bouwwerk aan de St.-Jacobsmarkt. Twee jaar geleden was ik al eens rond de stille weken voor Pasen naar dit majestueuze Godshuis geweest, maar waarom? Dat wist ik toen nog niet zo precies. Het waren zeker niet alleen de indrukwekkende gewelven en de gregoriaanse gezangen die ik van het hoge oksaal hoorde. Met al haar overvloed aan marmer, de 23 altaren en schilderijen van Jordaens en Rubensgraf was deze nog actieve parochiekerk ooit geroemd geweest ‘als de rijkste van de Germaanse landen’.

Het bleek uiteindelijk toch de Latijnse misviering op de Palmzondag van 2011 die mij aansprak en het voorgaan van een vrij

jonge devote priester. Zijn hoofd met eerbied gebogen naar het hoogaltaar toegewend zong hij met vaste stem het Crédo en het volk antwoordde hem eenparig, alles verliep in gewijde en serene sfeer. Ik voelde mij opgenomen tussen deze honderden gelovigen, waar zo wel jong als oud stevast alle Latijnse ritussen volgden. Dat was onder meer in het staan, het knielen en het zingen. Het hele sacrale gebeuren nodigde mij uit om ook in overgave hier aan deel te nemen!

Door toedoen van een oudere collega, zangeres Mia Vinck, was ik in 2009 met Mgr. Luc De Maere in contact gekomen. Deze bekende sopraan zingt samen met de vermaarde alt Ria Bollen een keer per maand de Latijnse ritussen in een klein groepje onder aanvoering van haar zoon Dirk Baeten. Vanaf het eerste ogenblik klikte het tussen deze vriendelijke innemende dienaar van de Heilige Moederkerk. En na enkele maanden merkte ik dat de mooie herinneringen vanuit mijn kindertijd langzamerhand weer terugkwamen. De Maeres openheid om graag met mij in dialoog te gaan was de doorslag voor mij om regelmatig de hoogmissen in de Sint-Jacobskerk bij te wonen. Als zielenherder heeft deze pastoor zeker niet in een heilig huisje opgesloten gezeten, zoals ik dat wel regelmatig in de pers over hem vernam. Ook als ik met anderen over De Maere sprak, reageerde men: *'pas maar op, die priester is wel heel erg conservatief'*. Zij wilden mij schijnbaar waarschuwen: *'hij is nog orthodoxer dan de paus!'* Maar voor mij was deze Waaslandse priester een voorbeeld hoe je als christen behoort te zijn. Ik kreeg meer en meer respect voor zijn manier van rooms-katholiek zijn in een tijd van oppervlakkig geloven. Terecht dat paus Benedictus XVI hem de eretitel schonk van *'monseigneur'* in functie van vertegenwoordiger te zijn van de H. Stoel bij het Internationaal Comité voor Militaire Geneeskunde.

Toen ik de 'Erekapelaan van de paus' naar de betekenis van zijn wapenspreuk vroeg, vertelde hij: *'dat men niet alleen een dienaar van het Woord moest zijn maar ook*

mededragers van het Licht'. Daarom luidt zijn priesterspreuk 'In Tenebris Lux' – 'Licht in de duisternis'. In de donkerste dagen van pastoor De Maeres laatste levensmaanden bleef hij in deze volle verzekering leven. Te mogen geloven dat ik weldra opgenomen zal worden in het Licht van Pasen. Het accent van de Goddelijke verlossing lag voor hem al verborgen in de profetische heilswaarden van Jesaja: *'Het volk dat in duisternis wandelt, ziet een groot licht, dat hen zal verlichten!'* Na Advent, Kerst en de 40 dagen-tijd groeit bij ons het verlangen naar Pasen, het hoogtepunt van de Christelijke feestdagen rond het kerkelijkjaar. Vandaar dat de brandende Paaskaars de verwachting symboliseert naar Christus' wederkomst. Mgr. Luc De Maere was als een brandend kaarsje in de nacht: *'Hij in zijn klein hoekje en ik in het mijn!'* aldus een oud-kinderversje.

Als gelovigen zijn we aan Christus verplicht om over zijn Opstanding te blijven getuigen. *'De Dood is overwonnen — Surréxit Christus, hódie, Allelúia'*. Wij hebben een triomferende Koning Jezus, met Maria, Zijn Heilige Moeder, als Koningin des hemels aan Zijn zij. Op Paasmorgen klinkt weer in vele kerken het aloude lied *'U zij de glorie opgestane Heer, U zij de victorie immermeer!'* Het is ons antwoord op Jezus eerdere uitnodiging: *'Ik ben het Licht der wereld. Die in mij gelooft zal niet verloren gaan maar Eeuwig leven hebben!'* In dat Paaslicht heeft priester De Maere zijn kracht gevonden en is zijn wapenspreuk 'In Tenebris Lux' – 'Licht in de duisternis' de overwinningsbanier geworden van zijn strijd over de dood heen.

Enkele parochianen zijn in het bezit van de DVD die ik verzorgde en waarop priester De Maere te horen is tijdens de Goede Vrijdagviering met het gezongen passieverhaal. Op 16 juni was er de processie waar Mgr. De Maere met Bisschop Bonny de stuwende krachten waren voor het herstel van de eeuwenoude omgang rond de St.-Jacobskerk. Toen ik enkele weken daarvoor De Maere voorstelde er een opname van te maken, reageerde hij verrast: *'Ja, dat*

is voor later wellicht een historisch document! Of hij dat zo snel had bedoeld, kunnen wij hem helaas niet meer vragen. Maar voor het Bisdom Antwerpen is het een der waardevolste beelddocumenten van De Maere geworden. Men ziet (ziek al toen hij was) zonder schroom letterlijk de geestelijke strijd aan ging voor het eerherstel van een der katholieke gebruiken in de 'A stad'! Zo stond deze priester ook pal voor andere geestelijke zaken zoals het beschermen van Gods evenbeeld 'de mens', 'geen abortus en geen euthanasie!' Hier toonde hij christelijke moed waar menig kerkelijke collega daarin te terughoudend in was. Luc bleef in de waarachtig leer van de Heilige Moederkerk en daardoor werd hij voor anderen een lichtend voorbeeld. ■

(dr.) P. Vis, historicus en musicus

Lezers vragen

Kan men om het even welke Credo gebuiken in de Mis?

De geloofsbelijdenis sluit de liturgie van het Woord af. Hiermee beamen de gelovigen dat ze geloven in wat God geopenbaard heeft, dat gelezen wordt in de bijbelse lezingen en uitgelegd door de gewijde bedienaar in de homilie. Naast het Credo van Nicea-Constantinopel (325–381) kan er ook gebruik worden gemaakt van de Twaalf Artikels van het Geloof. In de Paaswake en andere plechtigheden wordt dit laatste *Symbolum* uitgesproken in de vorm van een dialoog tussen de celebrant en de gelovigen.

Dit zijn dus de enige drie manieren die voorzien zijn om het geloof te belijden tijdens de eucharistieviering.

In de Instructie *Redemptionis Sacramentum* van de Congregatie voor de Eredienst en de Sacramenten van 25 maart 2004 wordt uitdrukkelijk gesteld: « In de heilige Mis en bij andere vieringen van de heilige liturgie mag geen *Symbolum* of Geloofsbelijdenis worden toegelaten die niet voorkomt in

de officieel goedgekeurde liturgische boeken. » Het gebruik van een andere geloofsbelijdenis wordt door de Kerk beschouwd als misbruik, weliswaar niet van de zwaarste soort maar « waar kwaad is gepleegd, dient dit te worden gecorrigeerd volgens het recht, » aldus dezelfde instructie. Indien de geloofsbelijdenis in kwestie tegen de rechte leer gaat, kunnen de gelovigen hun recht laten gelden om de ware leer te laten verkondigen, overeenkomstig canones 1364 en 1369 van het Kerkelijk Recht, en klacht indienen bij de plaatselijke bisschop, of, indien geen gevolg wordt gegeven aan die klacht, bij de Apostolische Stoel. ■

(dr.) Pierre François, pr.
Voorzitter VWHL

Lingua vivens

Sinds de bijna-slimste mens ter wereld het "*Nil volentibus arduum*" bedacht — of juist: pikte bij een Amsterdams dichtgenootschap dat in de jaren 1670-1680 ijverde voor eerbied voor God èn meer Frans (*sic*) in het theater — is het hek van de (Latijnse) dam in Belgenland. "*Nihil valet absentia*" repliceerde een concurrerende partijvoorzitter, wat hem meteen op een sneer uit het andere kamp te staan kwam ("*Cave dictum [&] vitiosum*"). Misschien is het wel een oplossing voor de communautaire problemen in ons land als Latijn de voertaal wordt in het parlement. Overigens moeten we er niet fier op zijn dat de oude Belgen — die onze voorouders níet waren, *dixit* een oud-professor van mij — ooit de dapperste aller Galliërs heetten, want het "*horum omnium fortissimi sunt Belgae*" suggereerde enkel dat het ging om barbaren die het verst van de Romeinse beschaving leefden, en tenslotte had Caesar ook hen klein gekregen.

Naast politici pakken ook voetballers graag uit met Latijnse citaten, al nemen ze die meestal zelf niet in de mond, maar laten ze deze in hun huid kerven. Naar verluidt

zijn drie van de negen tatoeages waar David Beckham mee pronkt in het Latijn — naast zijn rugnummer 7 in Romeinse cijfers “*Ut amem et foveam*” op zijn linker- en “*Perfectio in spiritu*” op zijn rechteronderarm. Bij Jonathan Legaer (Anderlecht) prijkt op dit laatste lichaamsdeel “*vini vidi vici*”, een variant op een andere uitspraak van Caesar (even niet goed opgelet in de les Latijn, ofwel te diep in het glas gekeken?). Ook voetbalploegen dragen bij voorkeur een Latijns motto, zoals “*Victoria concordia crescit*” (Arsenal) en “*Arte et labore*” (Blackburn Rovers).

Bezoekers van het Romeins Archeologisch Museum in Oudenburg kunnen kiezen uit vijf badges met een Latijnse spreuk: “*Per ardua ad astra*”, “*Usus magister est optimus*”, “*Facta non verba*”, “*Omne principium difficile est*” en “*Dum vivimus vivamus*”.

Toch zijn niet alle latinisten even gelukkig met deze plotse voorliefde voor Latijnse termen. Yanick Maes (UGent & RUGroningen) betreurde in “De Standaard” van 6 december ll. dat Latijn enkel nog geschikt lijkt voor handige spreukenboeken, alsof het niet de taal is waarin Europa meer dan anderhalf millennium lang filosofie en literatuur bedreef — waaraan ik graag liturgie toevoeg. “De kennis van het Latijn is herleid tot een soort spelerei waardoor de echte waarde en noodzaak van de taal volledig

dreigen te verdwijnen”, klaagt Maes. “Latijn is een hobby voor de slimste jongetjes van de klas, zo denkt de goegemeente dan (...). Pseudo-intellectuele pingpong kan je er wel nog mee spelen, maar verder?”. Of zou er toch nog hoop zijn voor het Latijn? Zelfs mijn eigen moeder is op haar 75ste dapper begonnen Latijn te leren! ■

K. Priem, pr.
Secretaris VWHLL

Mededelingen

— De VWHLL heeft E.H. François gevraagd Mgr. De Maere op te volgen als Voorzitter van de Werkgroep. Secretaris blijft E.H. Priem en Penningmeester de heer J.-J. Declercq. Als lid van de werkgroep kunnen we voortaan ook rekenen op de deskundigheid van Dr. Pieter Vis, uitvoerende musicus en musicoloog.

— Onze volgende ledendag vindt plaats op 6 oktober 2012. Mgr. G. Berloco, Apostolisch Nuntius in België, zal de pontificale Mis opdragen in Sint-Jacob om 11.00 uur.

— Vergeet niet uw abonnement te hernieuwen voor 2012.

— *Wil in de colofon letten op nieuwe contactadressen.*

Colofon

De Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie (VWHLL), gesticht door Mgr. Luc De Maere (†2011), ijvert voor een volwaardig gebruik van het Latijn in de postconciliaire liturgische praxis, naast de volkstaal.

Redactie: Grote Steenweg 648/D3 — 2600 Berchem (t.a.v. Dr. P. Vis)

Wetenschappelijk comité: mgr.dr. J.F. Lescrauwaet M.S.C., hulpbisschop emeritus, Haarlem — dr. J. van Reeth, Faculteit Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, Antwerpen — E.H. J.M. Audenaert, Pauselijke Universiteit van het H. Kruis, Rome,

E-post: pf@romanliturgy.org

Webpagina VLL: www.latijsneliturgie.nl (Nederlandse Vereniging voor Latijnse Liturgie)

Verantwoordelijke Uitgever: P. François (p/a van de redactie)

Periodiciteit: halfjaarlijks, in het voor- en in het najaar

Gewone Nieuwsbrief per post à minimum 5 € per jaar, E-brief via uw elektronisch adres à minimum 3 €. Beide versies zijn uiteraard identiek! Overschrijving IBAN: BE97 8900 2429 0649, BIC: VDSP BE91 met duidelijke vermelding van uw adres en ‘Nieuwsbrief’ resp. ‘E-brief’.

U kan ook steeds een geschenkabonnement voor iemand aangaan!

© 2012 Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie